

Certec informerar 2021 – Temafilmer

Jag, du och den tredje uteslutna – Om kategorisering och universell utformning

Per-Olof Hedvall, docent och ämnesföreträdare för Certec, Lunds Universitet

Hur fungerar indelningar som man/kvinna, person och med/utan funktionsnedsättning? I denna video berättar jag om vår forskning angående kategorisering och universell utformning. Videon bygger på rekommendationer från projektet ”Kategorisering som stödjer framväxten av universell utformning i Sverige”. Rekommendationerna handlar om kategorisering som inte leder till ojämlikhet och bygger på erfarenheter och kunskap som kommit fram i projektet. Jag tar i videon upp:

- Att förflytta fokus för kategorisering från individen till samhälle, miljö och användning,
- Att kommunicera en rik bild av individen, som bygger på mer än en kategorisering,
- Att kommunicera att universell utformning är till för alla och
- Att tillämpa tankesätt som bygger på mångfaldstänkanden snarare än mönster av norm-avvikelse.

Universell utformning - att göra Rätt från början

Emil Erdtman, doktorand på Certec, Lunds universitet

I snart tre år har Certec och Funktionsrätt Sverige samarbetat kring universell utformning inom bostad, arbete och utbildning. Samarbetsprojektet Rätt från början undersökte först kunskapen om universell utformning i Sverige och har nyligen producerat både utbildningsmaterial och processtöd för kommuner, företag och organisationer som vill inkludera fler i sina utvecklingsprocesser.

På Certec informerar berättar vi om dessa publikationer och om hur samarbeten med företag och fackförbund gett nya perspektiv på universell utformning samt konkreta designförslag. Projektet har även haft en doktorand som tagit sig an såväl teoretiska som praktiska frågor om hur universell utformning ska kunna förverkligas enligt den FN-konvention som gäller i Sverige sedan 2009. I filmen sammanfattas licentiatavhandlingen Mellan princip och praktik, som godkändes i maj 2021.

Vem bygger vi för?

Lilian Müller, doktorand på Certec, Lunds universitet

I studier av kommunala planeringsdokument och policyer, samt en fallstudie av 8 ombyggnads- och nybyggnadsprojekt i en svensk kommun, framkommer tydliga mönster av ojämlikheter i planering och byggande.

Särskilt när det byggs nytt finns det en viss typ av människor och beteenden i åtanke- ofta unga, friska och välutbildade. Kategoriserandet av tänkta användare i planeringsstadiet ger avtryck i det färdigbyggda, där exempelvis äldre och personer med funktionsnedsättningar riskerar att inte kunna använda byggnader och platser. Studierna avslöjar många exempel på exkluderande lösningar i nybyggnadsprojekt, men också att tanken på alla användares möjligheter gavs större utrymme i ombyggnaden av äldre kulturskyddade fastigheter i fallstudien.

Certecs industridoktorand från Lunds kommun, Lilian Müller berättar om resultaten från de studier som ingår i licentiatuppsatsen ”Vem bygger vi för? Om tillgänglighet och universell utformning i stadens rum” som presenterades tidigare i år.

Universell utformning i upphandling

Charlotte Magnusson, docent vid Certec, Lunds universitet

Offentlig upphandling är avgörande för utformningen av en stor del av de produkter och tjänster vi som medborgare möter, men trots att det redan idag finns både konventioner och lagstiftning på plats, är det enkelt att konstatera att universell utformning inte generellt är särskilt väl implementerat i olika samhällstjänster. Stöd i form av konkreta verktyg och metoder för personer som arbetar med upphandling är därför viktiga i arbetet att nå jämlikhet delaktighet i samhället för alla oavsett behov, förutsättning och funktionsförmåga.

I vårt projekt ”Upphandlingsstöd baserat på universell utformning” arbetar vi tillsammans med Malmö stad för att ta fram verktyg och material som underlättar för upphandlare att få med universell utformning i upphandlingar. Vi berättar om läget i projektet och vad vi kommit fram till.

360°-filmer som kognitiva inlevelseövningar för inkluderande arbetsplatser

Håkan Efring, universitetslektor vid Certec, Lunds universitet

I det Vinnova-finansierade projektet ”Inlevelse ger insikt” har vi tagit fram och testat tre 360°-filmer, som visar hur personer med kognitiva funktionsnedsättningar kan uppleva några vanliga situationer på en arbetsplats. Syftet med dessa kognitiva inlevelseövningar är att bidra till bra diskussioner om hur en arbetsplats kan bli mer inkluderande, så att alla anställda kan få rätt förutsättningar att kunna göra sitt bästa.

Varje film visar en specifik situation ur huvudpersonens synvinkel och består av två delar: En del där svårigheter illustreras och en del som fokuserar på möjliga lösningar. Man kan titta på filmerna med Virtual Reality-glasögon, för att få en ökad närvarokänsla, eller med en vanlig dator eller mobiltelefon.

Jag kommer att visa korta avsnitt ur filmerna och berätta vilka synpunkter vi har fått från olika arbetskonsulenter som matchar arbetsgivare med arbetssökande med funktionsnedsättningar.

Appoteket – Appar och digital teknik som stöd för självständigare liv

Fabian Roslund och Charlotte Magnusson

På Appoteket hittar du ett urval av applikationer som bedöms kunna underlätta vardagen för personer med funktionsnedsättning eller som av andra skäl är i behov av utökat stöd i sin vardag. Genom tillgänglig kategorisering i behovsområden så som minne, lokalsinne och motivation kan du som användare hitta rätt teknik utifrån din kunskap om människan och dess behov.

Målet med Appoteket är att tillgängliggöra den teknik som existerar på konsumentmarknaden för sina användare och i förlängning skapa förutsättningar för ökad självständighet för människor med funktionsvariationer genom tekniskt stöd.

Genom smart kategorisering och filtrering kan du som användare få en överblick över vilken hjälp som finns såväl som söka riktat utifrån behov och förutsättningar. Utöver vårt appbibliotek erbjuder Appoteket fortbildning i form av lärorika artiklar, guider och how-to manualer såväl som goda exempel från verkligheten. Appoteket har utvecklats med medarbetare och anhöriga som sin huvudsakliga användarmålgrupp men är öppet att användas av alla som finner verktyget hjälpsamt.

Appoteket är ett Vinnovaprojekt inom ramen för utlysningen social innovation och har bedrivits av funktionsstödsförvaltningen i Malmö stad tillsammans med projektparterna Lunds kommun och Lunds universitet Certec.

Mobila rörelsespel för alla barn

Kirre Rassmus-Gröhn, docent vid Certec, Lunds universitet

Mobilspel kan uppmuntra barn att utöva fysisk aktivitet, men alla kanske inte fungerar för individer med begränsad rörlighet. Till exempel ställer spelet Pokemon Go höga krav på fingerfärdighet på skärmen, och det krävs promenader på flera kilometer för att uppnå vissa mål.

I projektet GameA var målet att utveckla ett rörelsespel som var motiverande, roligt, inkluderande och möjligt att anpassa. Vi satte samman ett brett team av designers, forskare, programmerare, användarorganisationer och vårdgivare och skapade ett flertal exempel på sådana spel. Slutligen valde vi ut några och byggde ihop två av dem i spelet ”PlantAliens”, där målet är att samla vatten och gödning för att utveckla sina karaktärer (få dem att växa). Spelet kan spelas var som helst och uppmuntrar rörelser som att resa sig upp, sträcka på armarna, gå eller springa omkring kortare sträckor. Det bygger på ”AR” (s.k. augmented reality) där man lägger på spel-element ovanpå den verkliga världen.

Mina kommunikationshjälpmedel - med fokus på samarbete och egenmakt

Bitte Rydeman, universitetslektor vid Certec, Lunds universitet

I arvsfondsprojektet Mitt liv, mina ord, har vi arbetat för att människor som använder hjälpmedel för att tala ska få tillgång till ett ordförråd som utvecklas hela livet. De ska också själva kunna spela en aktiv roll vid anpassning och utveckling av sina kommunikationshjälpmedel. Ett enkelt verktyg som vi hoppas ska kunna bidra till detta är materialet Mina kommunikationshjälpmedel. Genom att hjälpmedelsanvändare och stödpersoner hjälps åt att svara på ett antal frågor, får man fram en översikt som kan vara till hjälp för ny personal. Men det är processen

för att få fram översikten som är det viktiga, genom de frågor som ställs och hur användarens egen roll och preferenser tas tillvara.

Strokelotsen – en resa från idé till app

Charlotte Magnusson, docent vid Certec, Lunds universitet

Återfall efter stroke går till stor del att förebygga med läkemedel och förändringar i livsstil. Det kan vara svårt att prioritera, planera och komma till skott att göra livsstilsförändringar, samt att upprätthålla dessa över tid. Samtidigt är vårdkedjan efter en stroke omfattande och komplex. Projektet ”Utveckling och utvärdering av strukturerad specifik uppföljning under första året efter stroke” är uppdelat i 3 delar och syftar till att kombinera ökad samordning mellan vårdinsatser och stöd till egenvård för personer som haft en stroke.

Under seminariet visas *Strokelotsen* – en prototyp på en app som är tänkt att fungera som stöd till egenvård, samt att samla kunskap och personlig information om stroke och livsstil. Appen är framtagen i aktivt samskapande med Strokeföreningen i Malmö, som har fungerat som kravställare, bollplank och testare när det gäller användbarhet och innehåll. Arbetssättet har varit iterativt, dvs. utvecklingen av appen har skett i mindre steg där varje steg har utvärderats av medlemmar i Strokeföreningen. Stort fokus har lagts på att göra appen enkel med en konsekvent användning av bilder för att stödja personer med afasi.

Strokelotsen innehåller idag verktyg för att sätta långsiktiga rehabiliteringsmål, planera aktiviteter, hålla koll på mätvärden, det finns påminnelsefunktioner, fakta om stroke, möjlighet att scanna och lagra dokument, en kontaktlista och en anslagstavla där det går att komma i kontakt med andra som använder appen

Situationskort om mångfald som självtest och diskussionsunderlag för inkluderande universitet

Håkan Eftving, universitetslektor vid Certec, Lunds universitet

Studenter på ett universitet har olika förutsättningar och önskemål om hur de bäst tar till sig kunskap, engagerar sig i sitt lärande och redovisar sina nya kunskaper. Lärare kan bli överraskade över studenter som framför sina behov med kort varsel och hinner då inte anpassa undervisningen eller examinationen och medverka till ett inkluderande universitet.

I projektet ”TINEL – Towards Inclusive eLearning” håller vi på att ta fram ett verktyg för lärare i form av en kortlek med situationskort. Korten visar en mångfald av situationer en lärare kan förbereda sig för innan kursen börjar. Situationskorten kan användas som en självtest, för att kontrollera att man är förberedd för situationer som kan uppstå, men också som diskussionsunderlag vid pedagogisk fortbildning av lärare, för att diskutera olika lösningar utifrån lärares egna upplevelser.